

La naiba cu Picasso
și alte eseuri

Paul Bede Johnson (născut în 1928 la Manchester) este un bine-cunoscut ziarist și istoric englez. A studiat la Stonyhurst College, apoi la Magdalen College (Oxford). S-a afirmat ca jurnalist în anii '50, la *The New Statesman*. În anii '70, a început să aibă concepții tot mai conservatoare; pe fundalul problemelor economiei britanice, s-a opus mișcării sindicale. Susținător al lui Margaret Thatcher, a devenit unul dintre consilierii ei și i-a scris o serie de discursuri. Din 1981 până în 2009, a deținut o rubrică în *The Spectator*. S-a preocupat de problemele și evenimentele care indicau, în opinia sa, declinul general, de la educație la practicarea religiei și comportamentul social. A scris regulat în *The Daily Telegraph* și într-o serie de publicații americane (*The New York Times*, *The Wall Street Journal*, *Commentary*, *The National Review*). Johnson este un critic al modernității. Îi dezaprobă pe cei care folosesc teoria evoluționistă pentru a-și justifica ateismul sau pentru a-și promova experimentele biotehnologice. Catolic conservator, Johnson privește teologia eliberării ca pe o erezie și pledează pentru celibatul preoților, deși consideră că există motive întemeiate pentru hirotonirea femeilor. În anul 2006, Johnson a primit din partea președintelui George W. Bush The Presidential Medal of Freedom.

Bibliografie selectivă: *The Offshore Islanders: A History of the English People* (1972), *Elizabeth I: a Study in Power and Intellect* (1974), *The Life and Times of Edward III* (1974), *Pope John XXIII* (1975), *A History of Christianity* (1977), *Ireland: A Concise History from the Twelfth Century to the Present Day* (1981), *Pope John Paul II and the Catholic Restoration* (1982), *A History of the Modern World from 1917 to the 1980s* (1983; *O istorie a lumii moderne*, Humanitas, 2002), *A History of the Jews* (1987; *O istorie a evreilor*, 2005), *Intellectuals* (1988; *Intellectualii*, Humanitas, 1999, reed. 2006, 2011), *A History of the American People* (1997), *Napoleon* (2002), *Churchill* (2009), *Jesus: A Biography from a Believer* (2010; *Viața lui Isus povestită de un credincios*, Humanitas, 2012), *Socrates: A Man for Our Times* (2011; în curs de apariție la Humanitas).

PAUL JOHNSON

La naiba cu Picasso
și alte eseuri

Traducere din engleză de
DANA-LIGIA ILIN

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Silviu Nicolae
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Nicoleta Neagoe
DTP: Emilia Ionașcu, Dan Dulgheru

Tipărit la C.N.I. Coresi S.A.

Paul Johnson
To Hell with Picasso and Other Essays
Copyright © Paul Johnson, 1996
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2012 pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Johnson, Paul
La naiba cu Picasso și alte eseuri / Paul Johnson;
trad.: Dana-Ligia Ilin. – București: Humanitas, 2012
ISBN 978-973-50-3154-1
I. Ilin, Dana-Ligia (trad.)
75(460) Picasso, P.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Această carte le este dedicată
lui John, Henry, Billy,
Maurice, George, Kingsley
și altor vechi prieteni
plecați înainte

Cuprins

<i>Arta de a scrie o cronică săptămânală</i>	11
Este cu adevărat necesar traseul, domnule profesor?	29
Împrumută-mi laptele hidratant, soro!	32
„Făpturi iuți, strălucitoare, avântate-n vânătoare“	37
La supermarket e întotdeauna Crăciunul	40
Căci corectitudinea chiar că ne face pe toți lași	44
Parisul încă mai merită o liturghie, pre legea mea!	48
O veche păruială literară de mai mare dragul	51
Așteptând să glăsuiească oracolul din Delfi	55
Șerpilor siniștri ai bătrânului Nil	58
Walkirii călărind pe cerul Ierusalimului?	62
Hai să nu fim sclavii gogorițelor	65
Când șampania a început să-și piardă bulele	69
Cei cu trăsură și cei cu șofer	73
Lexicografule, cruță-i pe cărturarii cei mărunți!	76
Toată lumea simte nevoia să posede ceva	80
Primejdia poveștilor care au rămas nepovestite	84
Motivele de fericire în luna lui Florar	87
Cum să devii un bătrân amuzant	90
Nu există scurtături prin cea stâncărie	94

Străinii spurcați dispar într-un vălătuc de fum.....	98
Navigând de la Monte în siajul Cehului Săltăreț.....	101
Ciudatul caz al celor treizeci de mii de neveste	105
De ce se poartă ca niște animale italienii amatori de operă?.....	108
Mare bucluc în Suedia	111
Când a fost vremea să înceapă pupăturile	115
Întunecimea Maastrichtului se lasă asupra Spaniei.....	118
Reflecții personale despre a-ți da arama pe față	122
Șahul: un joc al violenței	125
Dennis Potter și arta bălăcăreliei.....	129
Când o premieră scânteiază	133
O bruscă epidemie de căsătorii	136
Să gustăm iute o bucățică din voioasa Bulgaria	139
Bivolii în campusul american	143
Dănțuind până la osânda cea veșnică.....	146
Londra, unde iarba e cea mai verde.....	150
O lume în care fărâdeleaga dă roade	154
Impostorul care a scris istoria Australiei	157
Insula fermecată	161
Hărțuire sexuală într-un climat rece de Oxford.....	164
Gânduri la împlinirea vârstei de șaiszeci și cinci de ani.....	167
Cel mai bun redactor-șef este cel fericit	171
E timpul ca domeniul <i>haute couture</i> s-o ia peste bot	175
Stranii felicitări de Crăciun	179
Londra nu arde, ci o duce mai bine	182
Un strop de Gay Gordons	186
Când faci cărămizi din ultimul saleu	189
Ei bine, trage-mi una, Pinker!	193
Noi, catolicii, nu vrem război, da', fir'ar să fie, și dacă ne pornim.....	196
O plimbare prin Canaltopia	200

Elegie pentru un <i>highlander</i> înalt	203
Altă cărțuție pe toboganul lansării	206
Cel mai mare englez în viață	210
Prințul Charles și târboveața din Bath	213
Alde Michelangelo și Beethoven capitaliști	217
Hoitarii se adună pentru ospățul din Ziua-Z	220
Asediul Castelului Saltwood	224
În Chile e întotdeauna ora ceaiului	227
Salvați părinții de odraslele lor	230
Sexul devine subiect rizibil	234
Peștera unui Aladdin creștin	238
Sunt multe de spus despre o familie mare	241
Scula magnifică a lui Victor Hugo	245
Gâsculițe nurlii imortalizate în marmură	249
O voce distilată și firavă din laboratorul de biologie	252
Imaginea lui Dumnezeu zgrăvită pe chipul omenesc	256
Triumful proxim al lui Madame Butterfly	259
În amintirea lui J.B. Priestley	263
Americanii obișnuiau să spună ce gândesc	266
Tămbălăul literar de altădată	269
Cea de-a Unsprezecea Poruncă a lui Karl Popper	273
Cum să mănânci cu noblețe și totuși să-ți pice bine Crăciunul	277
O întâlnire a dramaturgilor la Palat	280
Cum s-a lepădat o femeie de lume și totuși s-a bucurat de ea	283
Poussin: un împărat fără straie	287
Așadar, soră, oprește echipamentele medicale!	291
O chemare a trâmbiței papale împotriva morții	294
Să te umfli de răs, nu alta, în Jardin du Luxembourg	298
Drepturile animalelor și îndatoririle oamenilor	301
La naiba cu Picasso	305
Când londonezii întreabă „Cine perorează în seara asta?“	309

A pornit războiul mondial feminist	312
Frumuseți uitate revin la lumină într-un iad de ciment	316
Circuitul cocteilurilor din nordul Londrei	320
Apoteoza unui poet îmbrăcat frumos	323
Poate Franța să respingă chiriașii verbali americani?	327
Mardeiași cu tocă	331
Dezlegarea tainei unei povești de dragoste de acum 40 de ani	334
Monstruosul regiment al feministelor	338
Ce îl înspăimântă pe ateul de la Oxford?	341
Nici un <i>ta-ra-ra-bum-di-ei</i> în deceniul ăsta	345
Lași, mediocrități, nonentități și ticăloși	348
Ținutul Shangri-La al reginei.	352
Documentele din Ur ale Școlii Noroiului	355
Noul republicanism și cum să-i facem față	359
Bătălia pentru Dumnezeu la mijirea mileniului.	362
O meditație la Oxford, sub vraja turnului Magdalen.	366

Este cu adevărat necesar traseul, domnule profesor?

Din ce în ce mai mulți tineri încearcă să intre la facultate. Tendința este privită favorabil, de parcă, într-o lume ideală, fiecare băiat și fiecare fată din țară ar trebui să aibă pregătire universitară. Guvernul pare să împărtășească această iluzie, deoarece se străduiește frenetic să deturneze fonduri de la scopuri mai meritorii, ori chiar de la scopul și mai dezirabil de reducere a taxelor, ca să asigure locuri „suplimentare“. Așa încât m-am bucurat să văd că un universitar, Geoffrey Strickland de la Reading, a lansat un atac violent, în *Sunday Telegraph*, împotriva extinderii proiectelor universitare. El ar prefera să vadă că banii se cheltuiesc pe păstrarea vechilor și celebrelor instituții existente, convins fiind că acestea oferă o formă mai bună de învățământ pentru tinerii de 18 ani și mai vârstnici. După ce am trecut prin ambele forme, sunt de acord cu Strickland, cu condiția ca înscrierea să rămână voluntară.

Universitățile sunt cele mai supraevaluate instituții din vremea noastră. Dintre toate calamitățile care s-au abătut asupra noastră în secolul XX, în afară de cele două războaie mondiale, expansiunea educației superioare, în anii 1950 și 1960, a fost cea mai trainică. Ține de mit faptul că universitățile sunt leagănele rațiunii. Ele sunt niște sere pentru toate felurile de extremism, de absurditate, de intoleranță și de prejudecăți, în care este inculcat aproape cu dinadinsul snobismul intelectual și social și în care profesorii încearcă să le transmită studenților propriile păcate ale trufiei. Lucrul de mirare este că atât de mulți oameni care răsar din aceste bârloguri încă mai pot

fi angajați în câmpul muncii, deși o minoritate semnificativă, așa cum am învățat pe pielea noastră, pleacă de acolo bine echipați pentru o viață publică închinată facerii de rele.

Îmi amintesc de vremea în care a fost proiectată noua Universitate din West Midlands, pentru a contribui la revigorarea industriei noastre constructoare de mașini; în schimb, ea a oferit sărutul morții, producând în serie delegați sindicali troțkiști mult mai destructivi decât predecesorii lor din clasa muncitoare, care se presupune că erau neșcoliți. Nu este întâmplător faptul că Ontario, cea mai bogată provincie din Canada, e dusă de râpă acum de un guvern socialist condus de un fanatic care a fost în anii 1960 bursier la Rhodes. Noua formă de totalitarism, „corectitudinea politică“, este în întregime o invenție universitară, iar virulenta explozie de antisemitism a negrilor, care a stârnit o agitație cumplită în Brooklyn, a fost cultivată în campus, în frauduloasele catedre de „Studii afro-americane“. Iar în momentul în care aceste rele – și altele – se răspândesc rapid către Marea Britanie, un guvern conservator plănuieste să expună la ele și mai mulți dintre copiii noștri, pe bani publici.

Chiar dacă am putea împiedica universitățile să facă rău de-a dreptul, nu este limpede binele pe care se presupune că îl fac. S-au extins la nimereală din instituții medievale care aveau rostul de a educa teologi și care erau adaptate anului ecleziastic. Nici una nu s-a gândit, de la bun început, la cea mai potrivită cale de a oferi pregătire superioară într-o lume laică. Nu am făcut decât să grefăm noțiuni noi pe același vechi cadavru aflat în putrefacție. Cele mai rezonabile forme de colegiu din prezent sunt școlile extinse de afaceri, care se răspândesc rapid în America Latină – am ținut conferințe în câteva astfel de locuri în această primăvară și mi s-au părut admirabile –, dar nici măcar ele nu au fost în stare să se lepede cu totul de moștenirea universitară. Nu are importanță faptul că universitățile se bucură de mare trecere printre tineri. Ele continuă, din păcate, să aibă o valoare socială și, firește, în timpul unei recesiuni grave e de înțeles faptul că absolvenții de liceu

își amână cu trei sau mai mulți ani lansarea pe o piață a muncii nesigură. Însă un musafir de pe altă planetă, nefamiliarizat cu istoria acestei instituții, și-ar zice că e ciudat ca tinerii cei mai înzestrați, într-un moment în care forțele lor mentale și fizice sunt la maximum de potențial, să fie retrași din slujba societății și ținuți, comparativ vorbind, în trândăvie, pe cheltuiala restului comunității, căreia i se refuză un astfel de privilegiu. Celor care se împotrivesc acestei păreri, arătând binefacerile culturale pe care le conferă educația universitară, le răspund: nu gândiți în abstracții, uitați-vă la produsele reale, vii. Ca să găsești un arhetip al absolventului universitar care s-a bucurat de toate aceste progrese inestimabile, e suficient să te uiți la Neil Kinnock*. El, dimpreună cu modul în care gândește, vorbește și acționează, arată ce înseamnă acest sistem.

Musafirul venit din spațiul cosmic ar putea pune sub semnul întrebării și alte aspecte ale universităților pe care noi le luăm de bune. Oare nu ar trebui ca medicii noștri să fie pregătiți în clinici, în săli de operație și în spitale? Și avocații, la tribunale? Și inginerii, în fabrici, în mine ori în șantiere de construcție? Și profesorii, în școli? Și funcționarii administrativi, în birouri ale guvernului? De ce să-i iei din mediul muncii lor și să-i concentrezi într-o „oală sub presiune“ academică? Iar apoi ar putea să se uite la multe dintre cursurile predate în universități și să-și spună că nu au nici un sens. Săptămâna trecută, *Times Literary Supplement* a reinviat vechea și turbata bătălie cu privire la obligativitatea cursurilor de anglo-saxonă pentru obținerea diplomei de limbă engleză de la Oxford. Unui profesor de la colegiul Corpus Christi îi este foarte ușor să arate că „a face“ anglo-saxona, pentru propriile virtuți, e ceva ridicol. Însă a devenit obligatorie din cauză că universitarii de modă veche considerau că a lua o licență în limba engleză este oricum floare la ureche – lucru adevărat – și că ar trebui îngreunată, silind studenții să facă ceva dificil. Dacă dăm deoparte

* Neil Gordon Kinnock (n. 1942), politician britanic, lider al Partidului Laburist și al opoziției în perioada 1983–1992 (n. red.).

anglo-saxona, nu mai rămân decât trândăvie și un talmeș-balmeș din ce în ce mai mare de absurdități, cum ar fi deconstructivismul, postdeconstructivismul și celelalte asemenea, toate exprimate într-un jargon hidos. Disprețul corpului didactic care predă limba engleză la Oxford față de lumea rațională din afară tocmai a fost demonstrat prin numirea la una dintre catedre a unui marxist nicipând pocăit. Firește că trebuie să se renunțe la anglo-saxonă. Însă, dacă este ca limba engleză să fie obiectul unei licențe, studenții ar trebui să-și demonstreze competența în cel puțin alte două limbi europene, precum și familiarizarea cu literatura acestora, ca și cu literatura noastră. Într-o anumită etapă, ar trebui să fie obligați să dea probe dificile de gramatică, inclusiv sintaxă, și de ortografie. De asemenea, ar trebui să se pretindă iscusință la scrisul de mână. Ar trebui să li se ceară să compună versuri într-o gamă largă de metri ficși, în condiții de examen. Și, mai presus de toate, ar trebui să li se pretindă să scrie proză limpede, concisă, bine ținută și agreabilă, expunând argumentele cu simț logic, sens și laconism, fără să recurgă la jargon.

În ziua de azi se predau puține dintre aceste lucruri, sau poate că nici unul, și nimeni nu dă examen la aceste materii. Primim, în schimb, ideologie, constipație polisilabică și o anumită aptitudine diabolică de a preface lucrările literare în texte pentru predicarea urii de clasă. Facultățile de limba engleză din multe universități, de fapt din majoritatea lor, ilustrează perfect ceea ce este greșit în ideea de universitate și motivul pentru care aceasta nu are un viitor prea îndelungat.

7 septembrie 1991

Împrumută-mi laptele hidratant, soro!

„Au sosit parfumurile pentru bărbați“, informează un anunț din acest număr al revistei *Tatler*. Un sondaj făcut de firma Fabergé sugerează că bărbații petrec mai mult timp în baie în

fiecare dimineață și folosesc din ce în ce mai mult produse cosmetice pentru a arăta mai bine. Gel de păr, spumă, lapte hidratant, cremă de mâini, cremă de față, ba chiar și parfum – adesea împrumutat de la neveste – poposesc pe furiș, dar zilnic, pe pielea masculină. Nu încapе îndoială că sondajul slujește unui interes propriu, însă el confirmă dovezile oferite de nasul și de ochii mei. La un prânz comun, nu demult, am observat cel puțin doi bărbați care foloseau machiaj. Precum majoritatea curentelor, această modă a demarat în America. Dacă într-un oraș mare, cum ar fi Chicago sau San Francisco, cobori cu liftul unui hotel în jurul orei 7.30 dimineața împreună cu o falangă de cadre superioare masculine care se duc la întâlniri cruciale de la micul dejun, duhoarea de produse de toaletă te dă pe spate.

Suntem oare martorii începutului uneia dintre acele majore schimbări istorice a relațiilor dintre sexe? Până prin anii 1820, în cele mai multe societăți occidentale bărbații și femeile se întreceau fără rușine în pierdere de timp, de bani și-n osteneală legate de propria înfățișare. Foloseau în aceeași măsură țesături sclipicioase, culori vii sau delicate, bijuterii și lucruri suflute cu aur, peruci, creme și pudre, și atât balene pentru corset, cât și căptușeli matlasate. Dacă privim, să zicem, picturile lui Nicholas Hilliard sau ale lui van Dyck*, una peste alta, bărbații sunt cei care iau ochii. Interludiile puritane, cum a fost în perioada Commonwealth-ului din anii 1650, au afectat deopotrivă femeile și bărbații, păstrând astfel egalitatea în bătălia sexelor, și nu au durat mult. Prin 1663, acel bătrân pricininos numit Anthony Wood** se plângea că bărbații cheltuiesc mai mult pe înfățișarea lor decât femeile și că folosesc

* Nicholas Hilliard (cca 1547–1619), meșter aurar și portretist englez, cunoscut pentru miniaturile sale care înfățișează curteni din vremea Elisabetei I și a lui Iacob I al Angliei; Antoon van Dyck (1599–1641), pictor și gravor flamand, devenit celebru în calitate de pictor al Curții regelui Carol I Stuart al Angliei (n. red.).

** Anthony Wood (1632–1695), anticar englez, autor de jurnale în care își descrie epoca (n. red.).

parfumuri și cosmetice, inclusiv măști nutritive. Susținea că ofițerii din Regimentul de Cavalerie care forma garda regelui Carol II se dedau cu sârg acestor practici. Încercările fiecărui sex de a-l eclipsa pe celălalt au continuat pe tot parcursul secolului al XVIII-lea.

Ca întotdeauna, Jane Austen a simțit repede vântul schimbării. În *Persuasiune* (roman scris între 1815 și 1816) pune în opoziție ofițerii de marină simpli, cu înfățișare bărbătească, pe care îi admira (doi dintre frații săi au ajuns amirali) cu sir Walter Elliot, un filfizon din vremea Regenței, neghiob și parfumat. Sir Walter se considera o autoritate în domeniul frumuseții, atât masculine, cât și feminine, și al mijloacelor de a o spori. Era adeptul total al pomezilor doamnei Vincent Gowland*. Atunci când fiica lui, Anne, vine la locuința din Bath, el o laudă că arată mai bine. „A folosit oarece anume?“ „Nu, nimic.“ „Doar Gowland“, presupune el. „Ba nu, nimic-nimic.“ „Nu zău! Asta l-a mirat“, adăugând că sfatul lui este „folosirea necurmată a produselor Gowland în lunile de primăvară“. Sir Walter, căruia îi plăcea să bântuie prin Bath în căutare de fături arătoase, atât bărbați, cât și femei, la braț cu amicul lui, colonelul Wallis („Chipeș oștean, chiar dacă are părul roșcat“), avea păreri extrem de nefavorabile despre înfățișarea ofițerilor de marină. Bunăoară sărmanul amiral Baldwin, de numai 40 de ani, dar „cu fața de culoarea mahunului, cum nu se poate mai aspră și mai colțuroasă, plină de șanțuri și de zbârcituri, cu nouă peri cărunți într-o parte și doar un strop de pudră în creștet“. În schimb, amiralul Croft, care închiriasse casa lui sir Walter, îi spune lui Anne că tatăl ei pare „cam prea spilcuit pentru vârsta lui“. A trebuit să o roage pe soția sa, Sophy, să-l ajute să mute „toate oglinzile mari“ din salon.

* Vincent Gowland este un farmacist din secolul al XVIII-lea, inventatorul unei rețete de pomadă foarte cerută în epocă; după moartea farmacistului, survenită în 1776, văduva sa, Maria Elizabeth, a continuat să vândă produsul, promovându-l sub denumirea „Pomada doamnei Vincent Gowland“ (n. red.).

Dar, cu tot respectul pentru sir Walter, până și amiralii își dădeau mare silință în privința înfățișării lor. Fiica lui sir Edward Codrington, învingătorul din Bătălia de la Navarino, a descris o scenă în care tatăl său se pudra, în vreme ce ea ședea „citindu-i una dintre încântătoarele povestioare ale domnișoarei Edgeworth“, iar el îi corecta punctuația: „Iată bucata de pânză albă pentru pudrat, întinsă pe covor, pământul pentru pudră care îmi părea făurit de degete de zână, prozaicul cuțit pentru pudră care alunga făuritura degetelor de zână de pe frunte și de pe tâmple“. Aceasta a fost ultima perioadă în care bărbații puteau examina frumusețea fizică a cuiva de același sex fără să fie acuzați de homosexualitate. Artistul Joseph Farington, autorul unui jurnal personal, consemnează un mic dejun cu mulți participanți, toți de sex masculin, la care „Gregson Pugilistul“ era plasat în salonul din față, gol-pușcă, pentru a fi admirat „datorită frumuseții formei lui“. De asemenea, Farington s-a dus împreună cu sir Thomas Lawrence, pictorul portretist, ca să examineze „un negru chipeș“, care s-a dovedit a avea „cea mai frumoasă siluetă pe care o văzuseră vreodată“. Doamnele puteau să comenteze cu privire la umerii, la talia și la picioarele unui bărbat fără să pară prea îndrăznețe. Picioarele, și mai ales pulpele, erau cercetate atent la baluri. Soții Wordsworth au fost jigniți de moarte atunci când Thomas de Quincey, cu care se împrieteniseră, a publicat într-o revistă un articol în care critica picioarele poetului și afirma că acesta ar trebui să aibă două perechi, una pentru mers și „alta pentru veșmintele purtate la serate, când nu mai dispunem ajutorul prietenesc al ghetelor ca să ne ascundem imperfecțiunile de privirile critice feminine“.

Toate acestea au început să apună atunci când s-a produs revoluția veșmintelor masculine, declanșată de Brummell*. E

* George Bryan (zis „Beau“) Brummell (1778–1840), important arbitru al eleganței și modei masculine în Anglia din vremea Regentei (n. red.).

adevărat, el a introdus banda elastică petrecută pe după talpă, care făcea ca pantalonii să se întindă perfect (determinându-l pe papa Pius VII să-i interzică din pricina obscenității), dar, în general, ura culorile, prefera negrul, albul și cenușiul pentru bărbați și sublinia importanța pe care o au curățenia, îmbăierea zilnică, schimbarea frecventă a lenjeriei și dieta. A interzis parfumurile, unguentele, unsoarea și uleiul de păr, pregătind astfel terenul bărbatului ultramasculin care a preluat conducerea în epoca victoriană. În tinerețea mea, numai homosexualii foloseau cosmetice. Odată, când venisem la Londra de la Oxford pentru un bal, m-am pomenit că împart camera cu un travestit de vreo 25 de ani. S-a purtat impecabil, însă m-a fascinat priveliștea machiajului lui, dimineața: i-a luat o jumătate de oră, cam cât unui manechin feminin din zilele noastre.

Această fază din istoria omenirii în care bărbații obișnuiți și-au prezentat frumusețea fără vreun ajutor a durat cam un secol și jumătate, și trebuia să se termine. Televiziunea a jucat un rol important în această schimbare. Dat fiind că politicienii și alte celebrități au descoperit cât de mult izbutea machiajul să le îmbunătățească înfățișarea, au fost ispititi să-l folosească în mod discret chiar și în afara magiei micului ecran. După cât observ eu, se răspândește cu iuțea în rândul tinerilor, împreună cu folosirea mai vizibilă a culorilor vii, a sclipiciului și a bijuteriilor. Este doar o chestiune de timp până ce o să dispară de-a binelea tradiționala ținută de seară masculină, și vom reveni la mătăsurii și la satinuri. Iar atunci când spuma și laptele hidratant defilează în cinstea bărbaților, pot oare perucile* să fie prea departe în urma lor?

21 septembrie 1991

* Joc de cuvinte în limba engleză: *wigs*, „peruci“, se pronunță similar cu *whigs*, membri ai partidului istoric Whig – în prezent, liberal-conservator (n. tr.).